

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.75](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.75)

УДК 657.004

*О. О. Адлер,
к. т. н., доцент кафедри економіки підприємства та виробничого менеджменту,
Вінницький національний технічний університет
ORCID ID: 0000-0002-4673-366X*

РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

*O. Adler
PhD in Technical Sciences, Associate Professor of the Department of Enterprise Economics and Production Management, Vinnitsa National Technical University*

ROLE AND FEATURES OF ORGANIZATIONAL AND INFORMATION SUPPORT OF THE ANALYSIS OF ECONOMIC ACTIVITY OF A MODERN ENTERPRISE

Прийняття раціональних та ефективних управлінських рішень в сучасних умовах підприємницької діяльності значною мірою залежить від ефективності організаційно-інформаційної системи підприємства. У статті визначено роль організаційно-інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності сучасного підприємства. Показано, що основною запорукою ефективності проведеного аналізу господарської діяльності є коректність планування його програми, а також наведено загальний алгоритм проведення аналізу господарської діяльності із виділенням окремих її етапів та процедур. Побудовано алгоритм організації інформаційних потоків аналізу господарської діяльності, який дає змогу забезпечити процес прийняття управлінського рішення необхідними інформаційними ресурсами. Визначено основні особливості економічної інформації, а також сформульовано основні якісні вимоги, що висуваються до сучасної інформаційної системи підприємства в умовах динамічного середовища його функціонування.

Making rational and effective management decisions in modern business conditions largely depends on the effectiveness of the organizational and information system of the enterprise. The article defines the role of organizational and information support of the analysis of economic activity of a modern enterprise. The main problems today are the imperfection of the system of requirements for information sources, as well as the lack of an effective algorithm in the enterprise to analyze the economic activity of the enterprise. Particular attention is also required to take into account market dynamics and the characteristics of individual enterprises. It is shown that the main guarantee of the effectiveness of the analysis of economic activity is the correctness of planning its program, as well as the general algorithm for the analysis of economic activity with the selection of its individual stages and procedures. The program of analysis of economic activity of a modern enterprise should provide a detailed and detailed list of issues to be studied, and a set of tables that must be processed during the analysis. In this regard, the information must meet the requirements of objectivity, reliability, clarity, presentability and relevance, which is the main guarantee of an

effective analysis of economic activity of the enterprise. The built algorithm of the organization of information streams of the analysis of economic activity, allows to provide process of acceptance of the administrative decision with necessary information resources. The basic features of economic information are defined, and also the basic qualitative requirements put forward to the modern information system of the enterprise in the conditions of the dynamic environment of its functioning are formulated. The system of the basic qualitative characteristics of the information which provides maintenance of information streams with timeliness, accuracy, representativeness, availability, urgency, economy, intelligibility, reliability, stability, completeness is defined.

Ключові слова: інформація; організація; підприємство; господарська діяльність; система; алгоритм; аналіз.

Keywords: information; organization; enterprise; economic activity; system; algorithm; analysis.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ефективне управління сучасним підприємством базується насамперед на прийнятті своєчасних, актуальних та конкурентоспроможних управлінських рішень. Разом із тим, прийняття ефективного управлінського рішення щодо господарської діяльності підприємства є неможливим без забезпечення підприємства потужною організаційно-інформаційною системою, яка б могла відповідати усім вимогам сучасних підприємств та організацій. Як правило, сьогодні формація менеджменту підприємства стикається із проблемами, що пов'язані із якістю інформаційного забезпечення його діяльності або недосконалістю організації інформаційних потоків. Основними чинниками вказаних проблем сьогодні є недосконалість системи вимог, що висуваються до інформаційних джерел, а також відсутність на підприємстві організованого ефективного алгоритму забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства. Особливої уваги дослідників під час вивчення даного питання вимагає також врахування динаміки ринку та особливостей діяльності окремих підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям організаційно-інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності сучасного підприємства присвячено значну увагу вітчизняних та зарубіжних вчених. Особливої уваги заслуговують праці Демиденка С. Л., Томчука Р. Р. [1], Пуцентейло П. та Гуменюка О. [2], Худика О. Б. [3], Нашинець-Наумової А. Ю. [4], Сіменко І. В. [5], Ковальчука К. Ф. [6], Кащенко Н. Б. [7] та інших. Разом із тим, не вирішеним залишається питання систематизації вимог до інформаційного забезпечення господарської діяльності підприємства та алгоритмізації інформаційних потоків з метою забезпечення підвищення їх ефективності.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз, систематизація та визначення базових вимог, що висуваються до інформаційного забезпечення сучасного підприємства, а також алгоритмізація інформаційних потоків, що забезпечать ефективність аналізу господарської діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Організація аналітичної роботи на підприємстві є досить складним процесом, що передбачає: розробку загальних правил і плану проведення аналізу господарської діяльності; планування робіт та їх етапів; ресурсне забезпечення; управління; оформлення та приймання звітів; контроль за виконанням розроблених заходів.

Згідно із першою функцією управління усі роботи розпочинаються із розробки загального плану дій, який передбачено на один рік із звітуванням поквартально. Загальний план містить об'єкти, що підлягатимуть аналізуванню, календарні та часові рамки проведення робіт, інформацію про відповідальних осіб та виконавців, ресурсне та інформаційне забезпечення.

Крім того, розробляються плани окремих робіт, у яких зазначена уся необхідна інформація, потрібна для виконання конкретного завдання.

Проведенню аналітичних робіт передують: призначення керівника роботи, підбір виконавців відповідної кваліфікації, розробка плану роботи, забезпечення необхідними інструктивними засобами, контролювання та реалізація розроблених аналітиками заходів.

З метою прийняття управлінських рішень, аналіз господарської діяльності проводиться працівниками самого підприємства та його служб. Основне навантаження аналітичних робіт припадає на економічні підрозділи підприємства.

Програма аналізу господарської діяльності сучасного підприємства має містити розгорнутий та деталізований перелік питань, які необхідно вивчити, та набір таблиць, обов'язковий до опрацювання під час аналізу. В подальшому усі аналітичні дані можна буде використати інтерпретації висновків та пропозицій за результатами проведеного аналізу. В зв'язку із цим інформація повинна відповідати вимогам об'єктивності, достовірності, наочності, презентативності та актуальності, що є основною запорукою проведення ефективного аналізу господарської діяльності підприємства. Обробка такої інформації передбачає: порівняння показників, статистичну обробку, складання табличних результатів аналізу.

Основною запорукою ефективності проведеного аналізу господарської діяльності є коректність планування його програми. Розробляючи план аналітичних робіт і розраховуючи терміни їх проведення, необхідно враховувати наявність інформаційної бази, затрати часу та ресурсів.

Відтак в основу алгоритмізації інформаційних потоків на підприємстві має бути закладено першу функцію менеджменту підприємства, що полягає у плануванні програми аналізу.

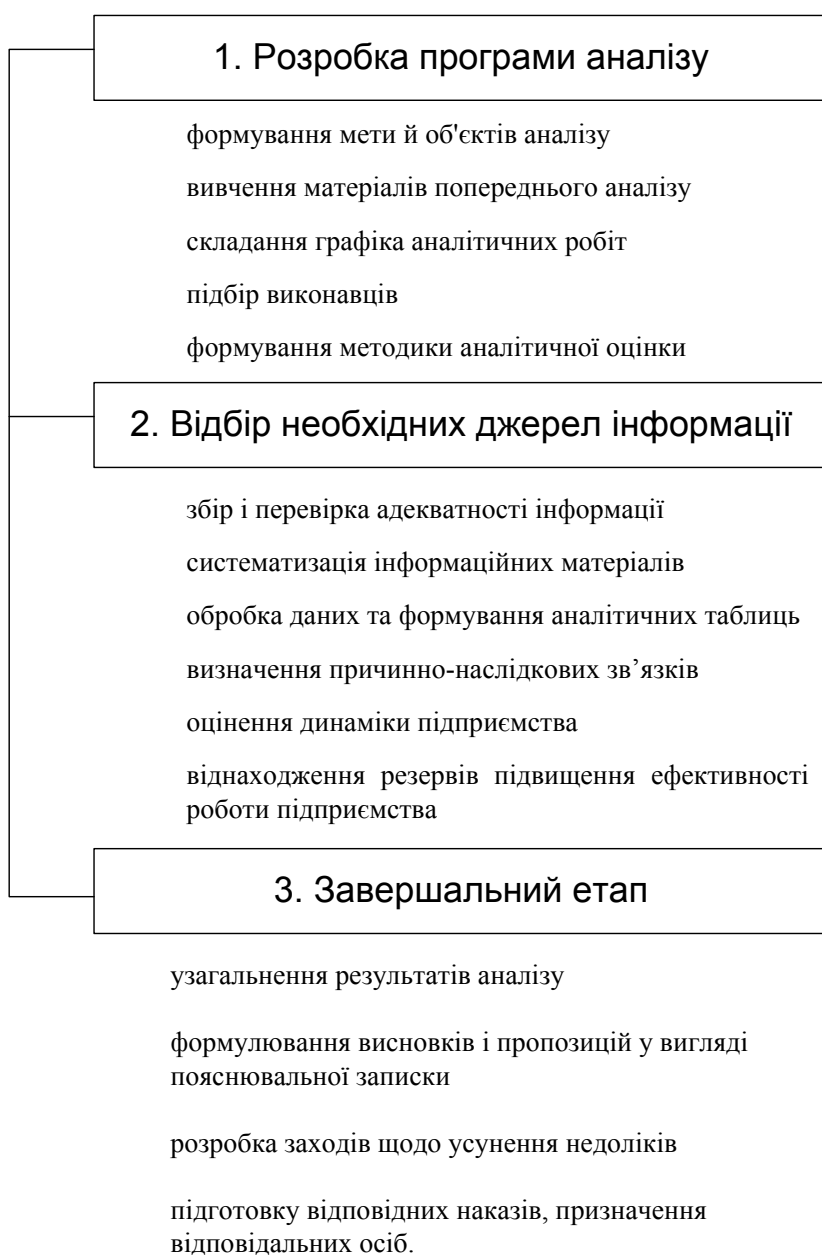
Загальний алгоритм аналізу господарської діяльності підприємства передбачає три основних етапи.

Перший етап передбачає розробку програми аналізу, що містить: формування мети й об'єктів аналізу; вивчення матеріалів попереднього аналізу з метою врахування недоліків та прогалин у попередніх роботах; складання графіка аналітичних робіт, що передбачає чіткі терміни, забезпечує оперативність; підбір виконавців із розподілом обов'язків між ними; формування методики аналітичної оцінки, що сприятиме досягненню сформованої мети.

На другому етапі необхідним є проведення відбору відповідних джерел інформації та їх систематизація й узагальнення: збір і перевірка адекватності інформації; систематизація інформаційних матеріалів; обробка даних та формування аналітичних таблиць; визначення причинно-наслідкових зв'язків відхилення фактичних показників від планових; оцінки динаміки підприємства; віднаходження резервів підвищення ефективності роботи підприємства.

Завершальний етап передбачає підбиття підсумків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на поліпшення ефективності функціонування підприємства. Цей етап містить: узагальнення результатів аналізу; формулювання висновків і пропозицій у вигляді пояснювальної записки; розробку заходів щодо усунення недоліків, поліпшення ефективності використання виявлених резервів; підготовку відповідних наказів, призначення відповідальних осіб.

Відповідно загальний алгоритм проведення аналізу господарської діяльності подано на рисунку 1 [8, 9].

Рис. 1. Загальний алгоритм проведення аналізу господарської діяльності на підприємстві [8, 9]

Під час проведення аналітичної роботи деякі складові названих етапів можуть повторюватися. Причина цього полягає у повторному та детальному вивченні факторів, які впливають на зміну тих чи інших економічних показників. Основними мотиваторами детального поділу процесу аналізування на етапи є

можливість забезпечення контролю виконання кожного із проведених етапів аналізу.

Як уже зазначалося, успіх реалізації програми аналізу господарської діяльності підприємства головним чином залежить від якості інформаційного забезпечення.

Об'єктивність, повнота, реальність, своєчасність та достовірність інформації залежить як від джерела її видачі, так і від джерела її прийняття. Через це ефективність використання інформації прямо залежить від якості джерела інформації, каналу її передачі та об'єкту прийняття.

Інформація сьогодні виступає як ресурс, товар, який задовольняє інформаційні потреби. Під час свого обігу інформація як економічна категорія проявляє різноманітні властивості, що сприяють вдосконаленню організації підприємницької діяльності.

З одного боку, економічна інформація є відомостями, даними, показниками, які зберігаються, обробляються, передаються і використовуються під час аналізування та генерації управлінських рішень. З іншого боку, економічна інформація є ресурсом, який використовують в економічних процесах, витрати на який вносять до витрат на виробництво.

До особливостей економічної інформації можна віднести також специфічність форми відображення, об'ємність, циклічність, застосування системи натуральних та відносних показників, специфіку обробки.

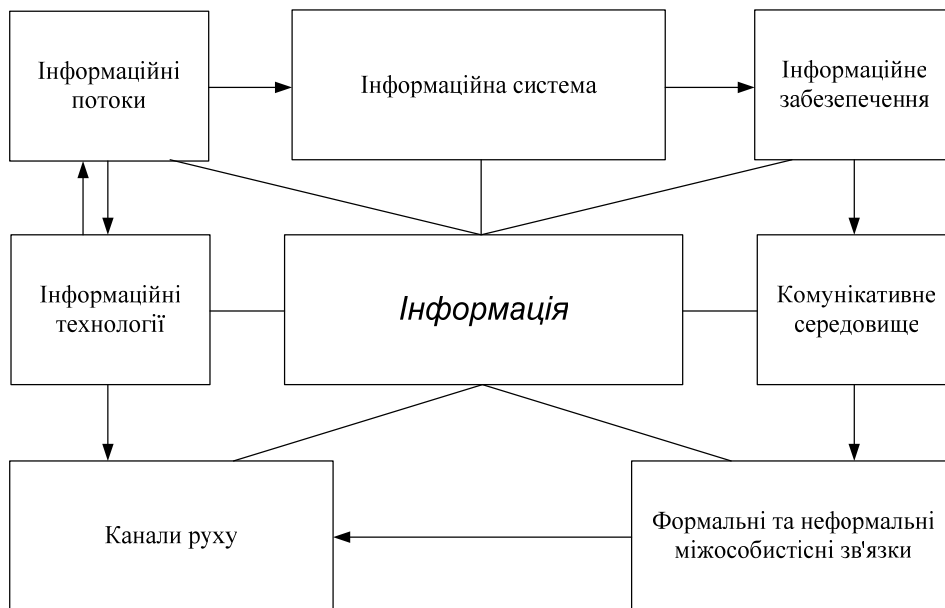
Інформація є головним елементом управління. Процес управління та його елементи є системою збору, передачі, обробки та зберігання інформації. Ефективність управлінських рішень значною мірою залежить від здатності та можливості управління вчасно зібрати, проаналізувати та інтерпретувати інформацію. Прийняття управлінських рішень ґрунтується на безперервній обробці інформації.

Ефективне використання інформації можливе лише за умов дотримання трьох принципів синтаксичності, семантичності та прагматичності.

Інформація є засобом зниження ризику, сприяє досягненню поставленої мети. Інформацією є лише ті дані, які якісно впливають на прийняття управлінського рішення.

Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства містить інформацію, необхідну для управління економічними процесами та створення відповідних умов пошуку, отримання, збереження, накопичення, передавання, обробки інформації, організації банків даних.

Система інформаційного забезпечення повинна містити наступні складові: інформацію, інформаційний потік, інформаційну систему, інформаційну технологію, комунікативне середовище, канали руху інформації, носії та передавачі інформації – рисунок 2.

Рис. 2. Алгоритм організації інформаційних потоків аналізу господарської діяльності

В основі є інформація, що визначає ефективність розглянутих елементів для обґрунтованого аналізу господарської діяльності підприємства. Інформація, яка постійно знаходиться в динаміці та рухається між її споживачами, формує інформаційні потоки, які забезпечують процеси аналізу господарської діяльності.

Інформація рухається між її споживачами вертикально та горизонтально. Вертикальні інформаційні потоки забезпечують процеси управління, горизонтальні – виробничі процеси.

Якість інформації формується сукупністю її властивостей, що задовольняють відповідного споживача в інформаційній потребі.

Якість інформації характеризується відповідною системою показників якості (рисунок 3).

Рис. 3. Система показників якості інформації для аналізу господарської діяльності

Забезпечення наведених якісних характеристик інформації визначають її корисність для аналізу господарської діяльності.

Таким чином, ефективність аналізу господарської діяльності сучасного підприємства може бути забезпечена лише за умов дотримання раціональної програми організації аналізу, забезпечення програми аналізу ефективними інформаційними потоками, а також відповідності інформації вимогам до її якісного складу.

Висновки. Поліпшення організаційно-інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності сучасного підприємства є стратегічним напрямком підвищення ефективності прийняття управлінських рішень. В сучасних умовах комп'ютеризації та автоматизації управлінських процесів актуальною та невідомою складовою менеджменту підприємства є активне застосування різноманітних інформаційних технологій, що дають можливість забезпечити усі інформаційні потоки підприємства відповідно основним вимогам інформаційного забезпечення. Дотримання чіткої алгоритмізації організаційно-інформаційного забезпечення та управління інформаційними потоками створить умови для прийняття раціонального ефективного управлінського рішення із мінімальними ресурсними витратами та значно знизить величину можливих ризиків, що пов'язані із динамікою зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Список літератури.

1. Демиденко С. Л., Томчук Р. Р. Організація інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності. Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 816 – 819.
2. Пуцентейло П., Гуменюк О. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019. Випуск 1-2. 2019. С. 74 – 80.
3. Худик О.Б. Інформаційне забезпечення стратегічного фінансового аналізу. *Економіка та держава*. 2016. № 11. С. 93 – 97.
4. Нашинець-Наумова А. Ю. Питання забезпечення інформаційної безпеки підприємства. *Юридичний вісник*. 2012. 3(24). С. 58 – 62.
5. Сіменко І. В. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2013. 384 с.
6. Ковальчук К. Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій: Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2012. 328 с.
7. Кащена Н. Б., Гаркуша Н. М. Аналіз господарської діяльності підприємства. Навчальний посібник. Харків, ХДУХТ. 2013. 396 с.
8. Адлер, О. О. Аналіз господарської діяльності. Самостійна робота студента. навчальний посібник. Вінниця, ВНТУ. 2019. 98 с.
9. Адлер, О. О. Аналіз господарської діяльності. Навчальний посібник. Вінниця, ВНТУ. 2019. 118 с.

References.

1. Demidenko, S.L. and Tomchuk, R.R. (2017), "Organization of information support for business analysis", *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, vol. 17. pp. 816–819.
2. Putsenteilo, P. and Humeniuk, O. (2019), "Information support of analytical activities in enterprise management", *Instytut bukhalters'koho obliku, kontrol' ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, vol. 1-2. pp. 74–80.
3. Hudik, O.B. (2016), "Information support of strategic financial analysis", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11.

pp. 93–97.

4. Nashynets-Naumova, A.Y. (2012), “Issues of information security of the enterprise”, *Yurydychnyj visnyk*, vol. 3 (24). pp. 58–62.

5. Simenko, I.V. (2013), *Analiz hospodars'koi diial'nosti* [Analysis of economic activity], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

6. Kovalchuk, K.F. (2012), *Analiz hospodars'koi diial'nosti: teoriia, metodyka, rozbir konkretnykh sytuatsij* [Analysis of economic activity: theory, methodology, analysis of specific situations], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

7. Kashchena, N.B. Garkusha, N.M. Sidorova, T.O. Lysak G.G. (2014), *Analiz hospodars'koi diial'nosti pidpriemstva* [Analysis of economic activity of the enterprise], Kharkiv, Ukraine.

8. Adler, O.O. (2019), *Analiz hospodars'koi diial'nosti. Samostijna robota studenta* [Analysis of economic activity. Independent work student's textbook], VNTU, Vinnytsia, Ukraine.

9. Adler, O.O. (2019), *Analiz hospodars'koi diial'nosti* [Analysis of economic activity], VNTU, Vinnytsia, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 01.12.2020 р.